

most in koj unkraj vode začeli lesti navkreber po kolovoznej poti, ktera vodi naravnost proti oznožju Kočine k Suhadobniku. Vodnik je stopal pred nama, da sva videla za njim hoditi. Pametno je storil, da je svetiljko seboj vzela, ker je bilo silno temno. V dobri uri smo došli iz lesa na senokošo; ali tukaj smo zgrešili pravo pot. Vodnik je trdil, da je Suhadobnikovo poslopje na desnej strani senokoše. Krenemo toraj na desno in pridemo kmalu do njive, na kateri raste ajda. To je pričalo, da tudi hiša ni daleč odtod. Konec njive doidemo do plota. Mislili smo vže, da smo prav prišli; ali grdo smo se zmotili. Ozirali smo se naprej in nazaj, na desno in levo, pa hiše le ni bilo nikjer.

Kaj neki nam je pa sedaj početi? povpraševali smo se osupnjeni. Mislé, da je Suhadobnik še bolj na desnej, splazimo se počasi čez plot in pridemo na livado. Ali tudi tukaj ni bilo hiše. Tavalali smo po mokrej travi sèm ter tjà; vendar nam vse to ni nič pomagalo. Kar se spomni moj tovarš, kteremu je bil ta kraj nekoliko znan, ker je bil vže na Grintovcu in pri Suhadobniku, da je hiša na levej, a ne na desnej strani. Obrnemo se toraj nazaj doli po bregu in pridemo spet na senokošo. Sedaj smo se zavili na levo in korakali tik ajde navzgor. Kar zagledamo streho in kmalu potem zalaja pes. Zadelali smo jo. Bili smo, hvala Bogu! pri Suhadobniku.

Suhadobnik prebiva sè svojimi ljudmi na planjavici tik vznožja Kočine in ima dve hiši, skedenj in hlev. Sicer je pa prav na samem. Hiši ste le prav malo narazen; sicer je ena zidana, druga lesena. V prvi stanuje mladi gospodar sam, v drugi pa družina.

Odtisnivi leso pred dvoriščem, obrnili smo se naravnost proti leseni hišici. Vežina vrata so bila samo priprta ter smo lahko noter prišli. Najprej odložimo svoje reči, potem se pa ogledamo po prostornej izbi in hramu, ne bi li kterega človeka našli; ali žive duše ni bilo nikjer. Odpravimo se toraj v drugo hišo. Ker je bila veža zaprta, potrkamo na duri. Gospodar se kmalu prebudi in odklene.

„Dober večer, oče Suhadobnik!“ pozdraviva ga.

„Bog daj dobro jutro!“ odzdravi precej zaspan.

„Prišla sva sèm k vam, ker bi rada v goro, pa sama pota ne znava. Kaj ne, da naju bodete vodili?“

„V goro bi rada? Ne vém, kako bo. Jutri je nedelja, in prav nič rad bi ne šel od doma.“

„E! saj vas domá ni treba. Le z nama pojdite!“

„Gospodar nekoliko pomisli in pomrma, potem pa pravi: „Ako mi dobro plačata, naj pa bo.“

„Ne skrbite, da vam ne bi plačala, kolikor zaslužite!“ potolaživa ga.

„Saj gresta na Grintovec, kaj ne?“

„Niste je zadeli. Na Kočino sva se namenila.“

„Na Kočino?“ vpraša smeje in pogledovaje naju debelo od nog do glave. „Ej, Kočina je huda, huda pa grda! Mlada sta še res obá; ali vendar — No, ako vaju je le volja in sta dovolj srčna, morebiti vendar na vrh priplezamo. Kedaj bi pa rada odrinila?“

„O štirih zjutraj. Ta čas si pa malo odpočijeva.“

Gospodar naju spremi v izbo in vžge leščerbo, ki je visela nad mizo. Pomenili smo se še nekoliko o domačih rečeh in o poti na Kočino. Ali dosedanjemu vodniku Ferdinandu se je mudilo domú. Za to odrine na pot, a kmalu za njim odide tudi gospodar.

(Dalje prihodnjič.)

Grof Hohenwart in koroški Slovenci.

Že v zadnjih „Novicah“ je bilo omenjeno, da se je grof Hohenwart, koroški deželni načelnik, uprl ukazu, ki ga je razposlalo ministerstvo notranjih reči do vseh

deželnih načelnikov, kodar prebivajo Slovenci, zastran rabe slovenskega jezika v šolah in pisarnicah. Ker so po „Zukunft“ že tudi drugi časniki tisto sporočilo prinesli, katero neki je grof Hohenwart zastran tega vis. ministerstvu podal, naj zvejo častiti bralci vzroke, s kterimi g. grof svoj upor upravičuje.

Prvo, nad čemur se g. grof spodtikuje, to je, da spomenice slovenskih državnih poslancev nobeden koroški poslanec ni podpisal, čeravno jih sedi pet v državnem zboru.

Ali mi ga poprašamo: ali on ne vé, kakošen je deželni zbor koroški in kakošne misli ga navdajajo do slovenskega naroda; da ta zbor ni se še spomnil Slovencev, ne da bi se za njihove narodne pravice potegoval; temveč da bi mnogi še raji videli, da bi še te uboge male pravice, kar jih Slovenci vživajo v ljudski šoli, se izpodkopale. Res, da sedi pet koroških poslancev v državnem zboru; al po sedanjih skušnjah se bojimo, da nobeden njih nima ne petine srca za Slovence. Čudimo se tedaj, da g. grof koroških Slovencev narodne pravice zavisne dela od priporočila sedanjih koroških poslancev. To je pač pogoja, ki se težko kedaj dopolni; in ako imajo koroški Slovenci svoje narodne pravice dobiti še le po tem priporočilu, dobé jih najbrže — o svetem Nikoli.

Drugi vzrok je, da proti sedanjim uravnavi ljudskih šol ni nobene pritožbe, temveč, da je več slovenskih občin še celó prosilo, naj se v ljudski šoli vpelje nemški učni jezik.

Mi sicer ne vemo vsega na tanko, kakošne so ljudske šole med koroškimi Slovenci; al javaline so boljše od naših po Kranjskem; a zastran naših dobro vemo, da še niso vse, kakor bi imele biti, posebno da glavne prav krvavo preuredbe potrebujejo. Samo ministerstvo je to potrebo nekoliko že pripoznalo. A na Koroškem, kjer je ponemčevalna sila še vse huja, bi vse dobro bilo? Teško, da.

Da se pa g. grof kot na dokaz proti slovenskim pravicam sklicuje na tiste, ki zahtevajo nemški učni jezik za ljudsko šolo, to nas, moramo reči, osupljuje. Kje neki na celem svetu je ta navada, da bi se šolski nauk pričenal ne v maternem, nego v tujem jeziku? — kje neki v celi Evropi — Slovensko moramo, žali Bog! izneti — je ljudska šola osnovana na drug jezik, nego materini?

Naj nam to pové g. grof; še kaj plačamo za to novico.

Kdor zahteva, naj se v ljudski šoli zgolj v tujem jeziku podučuje, ta je človek kratke pameti, a ne zgled modrosti, in mi bi se take metode sramovali, ne bi se sklicavali na-njo. Kaj neki je družega krivo, da so šole po Slovenskem sploh tako malo sadú obradile in da imajo pri ljudéh še dan današnji tako malo zaupanja, ako ne nesrečna nemškutarija? Slovensčina menda vsaj ne, ker še dan današnji se na vso moč odriva, in je pred malimi leti v šolah niti bilo ni! Slovenskega kmeta so nam ti ponemčevalci najpred zbegali in mu zdravo pamet zmešali; a zdaj se sklicujejo na njegove nenaravne želje in ni jih sram iz njegove slepote pravico izpeljevati, da bi mu narodnost še bolj zatirali!!

Za tretji vzrok navaja g. grof, da leta 1860. so bile slovenske občine vprašane: ali hočejo državni zakonik v nemškem ali slovenskem jeziku, pa da so ga zahtevale v nemškem jeziku, rekši, da slovenske terminologije ne razumejo; a samo ena da ga je zahtevala v slovenskem jeziku, pa še v tej je znal samo g. fajmošter slovensko brati.

Iz tega g. grof izpeljuje, da je nauk slovenskega jezika na Koroškem odveč; mi pa mislimo, da bi se

imelo ravno nasprotno izpeljati. Če kdo česa ne zna, kar bi po pravici in naravi znati moral, temu bi bilo po pravi logiki reči: uči se! Al sklep: „ker ne znaš, zato se niti ne uči“, — nam se vidi narobe svet.

Drugače pa prašamo: ali to, da v celih slovenskih občinah ne zna nihče slovensko brati, ni prav žalostno; in ali ne mora vest peči vse tiste, ki so tega krivi? In kaj porečete k temu, ako se kdo predrzne iz te strašne zanemarjenosti ljudstva, ktero je zvesto svoje davke državi in deželi odrajtovalo in vse svoje dolžnosti do pičice izpolnovalo, še celó vzroke izpeljevati, da naj se še zanaprej zanemarja; naj se mu pot do omike že zanaprej zapira!

Zastran terminologije v zakonikih nečemo preiskavati, ali slovensko ljudstvo res bolj ume nemško nego slovensko, ali ne; vendar to se drznemo določno trditi, da v enakih okoliščinah slovenski kmet ne ume nič manj slovenske terminologije, kot nemški nemške?

Četrty in zadnji vzrok g. grofa je, da uradniki po slovenskih okrajih znajo toliko slovenskega jezika, da z ljudmi brez tolmača govorijo, a več da ljudstvo ne zahteva.

Ne bomo preiskovali: ali znajo res vsi uradniki po slovenskih krajih dovolj slovenski jezik, čeravno slišimo, da je dosti takih, ki ga ne znajo; al to čemo vprašati g. grofa: po kateri božji ali človeški postavi se ima Slovincu le takrat pravica goditi, kadar jo še posebej zahteva? Ali je po Nemškem, Ogerskem, Laškem itd. tudi tako? Ali na pr. §§. 123., 184. in 185. kaz. p. mar. ukazujejo, da naj se zaslišanega besede, ki ne ume sodnega jezika, le takrat v njegovem jeziku v zapisnik pišejo, kadar to posebej zahteva? Prosimo odgovora!

Nazadnje trdi g. grof, da Nemci in Slovenci na Koroškem med seboj v miru in slogi živé; da drug družega v svojem krogu ne moti, pa da niti nočejo, da bi jih drugi motili.

Na to imamo odgovoriti, da radi verjamemo, da Slovenci nemških krogov ne motijo ne na Koroškem ne drugod, da bi pa Nemci slovenskih ne motili, temu pa ne moremo pritrčiti tako dolgo, dokler se bodo kolovodji nemških Korošcev obnašali, kakor da bi Slovencev ne bilo; dokler bodo v slovenske ljudske šole nemščino silili, in tiste, ki slovenski ljudski šoli zahtevajo nemški učni jezik, za modre možake imeli, a tiste, ki se potegujejo za slovenske narodne pravice, z rovarji in sleparji psovali; in dokler bodo koroški deželni načelniki sami ob svoji volji ministerske ukaze, ki hoté Slovincem pravični biti, ustavljali in nazaj pošiljali.

Do tistihmal naj nam tudi drugim Slovincem nihče ne zameri, če se bomo za svoje zapuščene brate na Koroškem potegovali, ker vidimo, da družega zagovornika nimajo. A kedar bodo nemški Korošci sami jeli za svoje deželane slovenskega rodú tako skrbeti, kakor zahteva načelo ravnopravnosti, svobode in bratinstva, potem mi drugi radi odstopimo.

To so g. grofa vzroki proti ministerskemu ukazu in slovenski spomenici. Mislimo, da ne bodo dosti jaki, da bi za dolgo zadrževali pravico, in za trdno se nadjamo, da bo sl. ministerstvo vedelo, kako jim v okom priti.

Dopisi.

V Pribancih na Hrvaškem 10. sept. (*Neverni Tomaži čujte!*) 30. dan u. m. je v našem selu pri Kupi (unkraj Vinice) zbolelo govedo na vrančni bolezní (antraksu); drugi dan ga je gospodar zaklal in ljudje so to goveje meso povžili. Vsled tega je obolelo

troje ljudi za črnim prisadom, od katerih je eden 9. dne t. m. umrl (Jure Birić), dva pa sta še danes bolna. — Žalostno se je zopet poplašala tista neumna navada ljudi, da bolno živino zakoljejo, predno crkne, mislé, da ni poginila in se tedaj smé meso njeno povžiti! Da bi žalostna ta prigodba podučila neverne Tomaže!

Iz Primorja 14. sept. (*Čast, komur čast!*) Mnogo more duhovnik še v sedanjih ako vlih na vsaki obzir žalostnih časih, če ima pravo krstjansko rodoljubnost i moder način, storiti za olikanost krstjansko izučenega si ljudstva. Taka izvrstna dela duhovniška vidimo v Rukavcu, podružnici velike župe kastavske v trstjanskej vladikovini, s kterimi ondašnjemu puku mnogo koristi i sebe proslavljuje prezaslužni duhovnik častni gospod Jože Janec vže celih 18 let. Ta gospod je bil rojen 1820. leta v Begunah na Gorenškem, a za duhovnika posvečen 1846. leta. Njegova prva služba je bila duhovno pomočništvo v Sovinjaku na gorenjej Istri, i on vedè, da prava šola je hči katolške cirkve, ka more svojej materi mnogo pomagati, ako je držana v pravem krstjanskem duhu, ustanovi ondi novo šolo za otroke, ter je na tem mestu veselo deleva na polno zadovoljnost svojih glavarjev poldrugo leto. Od ondot je bil prestavljen v mesto Pazin, kadi je isto tako izvrstno služil kakor duhovni pomočnik, i kakor katehet z laškim jezikom v ženskej šoli malo manje nego dva leta. Na teh dveh mestih si je vže pridobil pri svojih predstojnikih toliko zaupnosti, da je bil postavljen v Rukavac za podružnika i učitelja. V tem kraji je moral stanovati nekoliko let v nekej kmetskej tesnej hiši četvrt ure deleč od cirkve, a šolo je učil v nekem skedni. Cirkev rukavačka je imela takrat samo dva mala zvončiča; a temu gospodu znajočemu, da krepek glas zvonov vže nekakšno vživljuje krstjane za službo božjo, bila je prva skrb, kmete ljubeznjivim načinom, kar on posebno umè, lepo nagovarati, da si napravijo še dva večja zvoná; oni se poprimejo te misli; a gospod Jože, podpisavši se prvi za svojo zmožnost z velikim prineskom, koledva, nabira, spravlja, dokler ni bilo polovice potrebnih novcev skupa; a kader ima te v rokah, se veselo naroči pri Samasi v Ljubljani na dva precej velika glasna zvona; a ljudje slišavši ju, so se ju veselili, in njemu je bilo lože drugo polovico novcev nakoledvati. Po tem počne on glavarstvo i gospodare nagovarati, da bi za vse reči mnogo boljše bilo, ako bi mu bolje stanovališče i šolo priskrbeli bliže cirkve; i tudi to je znal modro doseči. — Mesto vrta mu je bil odkazan neki majhin in pust dolčič s brežkom stena-stim na južnej strani cirkvenega grička; gosp. Janec, ne prestrašivši se sten, spravi se na delo, da si napravi z nekoliko pomočjo od ljudi prav vrt; potrošuje vsako leto kakih 30 gold. za smodnik in delavce, dá razvaljevati žive stene, delati zide i prezide, nanašati zemlje i prsti, ter si tako napravi leto za letom lep vrt, kega misli zgorom na podzide širiti, dokler vsega zemljišča ne razkrči i ne razdela. (Kon. prih.)

Iz Gornjega grada na Štajarskem. — 3. dne tega meseca je imel okrajni zástop svojo sejo. Prvomestnik gosp. Jakob Spendè je s tehtnim slovenskim govorom začel sejo, v kteri so bile sledeče reči sklenjene: v sejah se govori slovenski, vsi dopisi in zapisniki morajo biti slovenski. Večidel vsi zastopniki so nevoljo svojo izrekli o tem, da je deželni odbor okrajnemu zástopu postavo o okrajnih zastopih in poduk o tem poslal nemško; zato se je v tej seji tudi sklenilo, nemške bukvice v Gradec nazaj poslati in zahtevati slovenske. — To so možaki, kterim čast in hvala gré. Take naj so vse županije in okrajna zástopništva na Slovenskem,